بررسی رابطه اضطراب رایانه‌ای با انگیزه پیشرفت تحصیلی، عزت‌نفس و جنسیت دانشجویان جانباز و ایثارگر شهر تهران: سال ۱۳۸۹

لیلا سرآبادانی تفرشی[۱]، اکبر بلوردی[۲]، محمّد قیاسی[۳*]

[۱]کارشناسی‌ارشد تحقیقات آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران. [۲]کارشناسی‌ارشد روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران، [۳]دانشجوی دکتری تخصصی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران.

*نویسنده پاسخگو: آدرس: تهران، بزرگاه شهید چمران، ولنجک، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، حوزه ریاست.
Email: ghiasi597@yahoo.com

چکیده

زمینه: اضطراب رایانه‌ای می‌تواند موجب اختلال در یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانشجویان گردد که توجه به آن، موضوعی مهّم در ارتقای سلامت و دانش دانشجویان جانباز است.

هدف: این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین جنسیت، انگیزه پیشرفت تحصیلی، عزت‌نفس با اضطراب رایانه‌ای در بین دانشجویان ایثارگر و جانباز دانشگاه‌های شهر تهران در سال ۱۳۸۹ انجام‌گردید.

مواد و روش‌ها: این پژوهش از نوع توصیفی تحلیلی بوده که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از جامعه پژوهش، تعداد ۲۰۰ دانشجوی ایثارگر و جانباز انتخاب گردیدند، داده‌ها پس از گردآوری بوسیله پرسشنامه معتبرشده، تحلیل گردید.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش در مورد ۲۰۰ دانشجوی مورد مطالعه نشان‌داد که بین انگیزه پیشرفت تحصیلی و اضطراب رایانه‌ای، ضریب همبستگی برابر ۰,۲۶۲- و حدود اطمینان نود و پنج درصد وجود دارد همچنین بین عزت‌نفس و اضطراب رایانه با حدود اطمینان نود و پنج درصد، ضریب همبستگی ۰,۳۸۵- بود.

بحث: عزت‌نفس تبیین‌کننده بهتر و قویتری در پیش‌بینی اضطراب رایان‌های است که این موضوع می‌تواند راهنمایی مناسب برای سیاست‌گزاران اجتماعی و فرهنگی کشور در جلوگیری از به وجودآمدن مشکلات تحصیلی برای دانشجویان ایثارگر و جانباز کشور باشد.

کلید واژه: اضطراب رایانه‌ای، جانباز، دانشجویان، تهران.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۱۱/۲۸
تاریخ پذیرش:۱۳۹۰/۵/۲۵

[Downloaded from ijwph.ir on 2026-10-07]

مقدمه

در چندین دهه اخیر رایانه‌ها ابزار موثری برای تعلیم و تربیت بوده‌اند (۱). با حضور رایانه‌های شخصی و فناوری نوین آن‌ها در محیط‌های علمی و پژوهشی و حتی منازل، فضای کار و پژوهش دگرگون شده‌است (۲). درهمین حال دانش فنی رایانه با شتاب چشمگیری متحول می‌شود و رایانه در همه امور زندگی راه می‌یابد (۳). اما علی‌رغم این تحول و دگرگونی دانشجویان، معلمان و متخصصانی وجوددارند که بنابر دلایلی، رایانه را طرد می‌کنند و از کسب مهارت‌های لازم به دلیل اضطراب و باورهای منفی و غیرمنطقی سرباز می‌زنند (۴). پژوهشگران این حوزه معتقدند عامل اصلی بازدارنده در کار با رایانه را باید در اضطراب رایانه جستجو کرد (۵-۹).

شواهد فراوانی نشان می‌دهد، افرادی که از کار با رایانه اجتناب ورزیده‌اند به دلیل اضطراب از رایانه بوده‌است (۱۰). این در صورتی است که فناوری رایانه فرد دانش‌پژوه را از مشکلات بسیاری مانند صرف زمان و انرژی زیاد برای محاسبات طولانی، طراحی، پردازش داده‌ها، عملیات منطقی و فرمول‌های ریاضی رنج می‌برند (۱۱). بروز اضطراب در زمان کار با رایانه باعث کاهش در عملکرد دانش‌پژوه می‌شود و سلامت روانی فردرا به خطر می‌اندازد (۱۲).

اضطراب رایانه‌ای؛ واکنش‌های هیجانی و شناختی است که در فرد هنگام کار و تعامل با رایانه بوجود می‌آید، بیشتر به آن دلیل که فرد رایانه‌ها را امری تهدیدکننده برای خود می‌داند. به هرحال مفاهیم اضطراب رایانه، رایانه هراسی، فن‌هراسی، فن تنیدگیو نظایر آن را می‌توان در گروهی از اضطراب‌ها و هراس‌های فرهنگی و اجتماعی قرارداد که حاصل رشد و فناوری و دگرگونی‌های اجتماعی مبتنی بر دانش فنی هستند (۱۳).

عزت‌نفس به معنای ارزشیابی و قضاوت فردی از شایستگی که ویژگی عام شخصیت و نه یک نگرش لحظه‌ای یا اختصاصی برای موقعیت‌های خاص، از جمله مفاهیمی است که در چند دهه اخیر مورد توجه بسیاری از روان‌شناسان و پژوهشگران قرارگرفته‌است. اما قدمت تاریخی این موضوع در مباحثی که علما و فلاسفه تعلیم و تربیت در گذشته‌داشته‌اند به چشم می‌خورد (۱۴).

عزت‌نفس مثبت همراه با احساس گرمی و امنیت و یا یک عزت‌نفس منفی همراه با بیم و وحشت است. با توجه به این نکته و به منظور اجتناب از احساسات وحشت‌آور افراد باید باور داشته‌باشند که خوبند (برای مثال با ارزشند)، در نتیجه افردنیاز به عزت‌نفس دارند تا بتوانند اضطرابشان را به حداقل برسانند (۱۵).

انگیزه پیشرفت تحصیلی عبارت از نیروی انجام‌دادن کار، نسبت به استانداردهای عالی است. این استاندارد عالی ممکن است مربوط به تکلیف باشد یا ممکن است مربوط به خود باشد مانند، انجام کارها بهتر از دیگران، برنده شدن در یک مسابقه و غیره (۱۶).

بسیاری از پژوهشگران رابطه میان انگیزه پیشرفت و عملکردهای گوناگون افراد را نیز مورد مطالعه قرارداده‌اند. قدرت انگیزه پیشرفت با تعدادی از اندازه‌گیری‌های جالب عملکرد همبستگی دارد. پایداری در انجام تکالیف از جمله این عملکردهاست (۱۳). مطالعات نشان می‌دهدافرادی که انگیزه پیشرفت بالایی دارند، نسبت به آن‌هایی که در این انگیزه پایین هستند، حتی هنگامی که در انجام تکالیف موفقند پایداری بیشتری دارند (۱۴). مطالعات دیگر بر روی دانش‌آموزان دبیرستانی نشان می‌دهد سطح انگیزه پیشرفت به کمیت عملکرد (تعداد تکالیفی که روی آن‌ها کارشده) و کیفیت عملکرد (درصد تکالیفی که به درستی کامل‌شده) در تکلیف ریاضی بستگی‌دارد (۱۷).

انگیزه اجتناب از موفقیت چنین بیان می‌دارد که زنان به احتمال بیشتری در مقایسه با مردان از پیشرفت اجتناب می‌کنند، زیرا آن‌ها تصور می‌کنند که موفقیت ممکن است برای آن‌ها احساس ناخوشایند به بار آورد (۱۸). تحقیقات نشان می‌دهند که پسران سه برابر دختران دروس رایانه را در دانشگاه‌ها انتخاب می‌کنند. حتی هنگامی که دختران با رایانه کار می‌کنند دلایلشان با پسران فرق می‌کند. پسران از رایانه برای برنامه‌نویسی و بازیهای فضایی استفاده می‌کنند؛ دختران از رایانه برای نوشتن استفاده می‌کنند. به علاوه، پسران در مقایسه با دختران بطور چشمگیری در اوقات فراغت بیشتر با رایانه کار می‌کنند (۱۹). زنان در مقایسه با مردان نمره‌های بیشتری را در این زمینه بدست آورده‌اند (۲۰).

پژوهش‌ها نشان می‌دهد بعضی افراد به ویژه دانشجویان و معلمان، بنابر دلایلی از تعامل و کار با رایانه طفره می‌روند. به نظر می‌رسد این افراد به میزان قابل

[Downloaded from ijwph.ir on 2026-10-07]

ملاحظه‌ای اضطراب رایانه دارند و وقتی شرایط کار با آن یا آموزش مهارت‌های اساسی مرتبط با آن فراهم می‌شود، به‌همین دلیل از رویارویی با چنین موقعیت‌هایی پرهیز و اجتناب می‌کنند (۳و ۱۹).

اضطراب رایانه واکنش‌های هیجانی و شناختی است که در فرد هنگام کار و تعامل با رایانه بوجود می‌آید؛ بیشتر به آن دلیل که فرد رایانه‌ها را امری تهدیدکننده برای خود می‌داند در بسیاری از موارد مفهوم اضطراب و هراس رایانه مترادف یکدیگر استفاده‌شده است. به هرحال مفاهیم اضطراب رایانه، رایانه هراسی، فن هراسی، فن تنیدگیو نظایر آن را می‌توان در گروهی از اضطراب‌ها و هراس‌های فرهنگی و اجتماعی قرارداد که حاصل رشد و فناوری و دگرگونی‌های اجتماعی مبتنی بر دانش فنی هستند(۲۱).

افراد مضطرب از رایانه کسانی هستند که از کار با آن می‌ترسند و حتی تصور کار با آن هم آن‌ها را دچار هراس می‌کند، لذا دربارۀ رایانه‌ها مطالب مؤثری یاد نمی‌گیرند. توانایی آن‌ها برای یادگیری‌های جدید آسیب‌پذیر می‌شود و به دنبال آن احساسات منفی آن‌ها گسترش‌یافته تا به هراس نزدیک می‌شوند و سرانجام از هرگونه تعامل با رایانه‌ها اجتناب می‌کنند (۲۲).

براساس پژوهش‌های موجود می‌توان برآوردی از میزان شیوع اضطراب رایانه در جامعه بدست‌آورد. شیوع اضطراب رایانه در جامعه براساس درصد افراد مضطرب نسبت به کل جمعیت تعریف می‌شود (آدلر و همکاران، ۱۹۸۷). پژوهشگران میزان شیوع اضطراب رایانه را در نمونه‌های مختلف دانشجویی و مشاغل تخصصی بین ۱۰ الی ۵۰ درصد مردم جامعه برآوردکرده‌اند (۲۳).

حال با بررسی عوامل موثر بر ایجاد اضطراب رایانه‌ای این پرسش مطرح است که آیا رابطه بین انگیزه پیشرفت تحصیلی، عزت‌نفس، و جنسیت با اضطراب رایانه دانشجویان جنانباز و ایثارگر که به دلیل شرایط خاص این عزیزان، خود مستعد بروز برخی اختلال‌ها و مشکلات مرتبط با سلامت روان و مسائل اجتماعی هستند، وجوددارد (۱۹-۱۳و۲۴).

حرفه‌ای‌بودن، خوش‌بینی، جدیت در این‌گونه مواقع می‌تواند تأثیر به‌سزایی در برطرف کردن اضطراب رایانه داشته‌باشد. به طور خلاصه تحقیقات نشان می‌دهد که تجربه منفی اول و کمبود حمایت از این‌گونه افراد ممکن است به طور منفی بر تجربه‌ای که آن‌ها طی سالیان کسب کرده‌اند تاثیر داشته‌باشد و در نهایت ممکن است باعث ایجاد ترس از رایانه‌شود (۲۵و۲۶).

موفقیت یا شکست تأثیر متفاوتی روی الگوهای اسنادهای دانش آموزان می‌گذارد و دانش‌آموزان موفق کلاس پنجم الگوهای اسنادیشان برای موفقیت درونی ثابت و قابل کنترل بود. آن‌ها انگیزه تحصیلی بالاتر، انتظار موفقیت بالاتر، غرور و عزت‌نفس بالاتری داشتند و در میان افراد شکست‌خورده، اسناد شکست در آن‌ها درونی، ثابت و غیرقابل کنترل بود که انتظار موفقیت پایین، وجود احساس ترس و وجود انتظار شکست در کارهای آینده، همچنین عزت‌نفس پایین و احساس شرم نیز در آن‌ها وجودداشت (۲۴). دانشجویانی که فاقد انگیزه درونی برای یادگیری رایانه هستند، به مراتب نگرش منفی و اضطراب رایانه بیشتری و همینطور تجربۀ کار و خود کارآمدی رایانه کمتری دارند (۲۵). آموزش سطح پیشرفته دانش رایانه باعث کاهش قابل ملاحظه اضطراب رایانه‌شده و برعکس پیشرفت تحصیلی افزایش‌یافته است (۲۷و۲۸).

دانش‌آموزان کلاسی که انگیزه پیشرفت تحصیلی بالا داشتند، در مقایسه با آن‌هایی که با انگیزش متوسط داشتند، دارای نمره‌های اضطراب کمتری بودند عزت‌نفس بالاتری داشتند و موفقیت‌های خود را به توانایی و کوشش و شکست‌های خود را به مشکل‌بودن تکلیف نسبت می‌دادند. نتایج در ارتباط با تفاوت‌های جنسی اسنادها نشان‌دادند که بین دختران و پسران در این پژوهش تفاوت معنی‌داری وجودندارد (۲۹).

در نهایت با توجه به مطالبی که قبلاً دربارۀ مفهوم انگیزه پیشرفت تحصیلی و بعضی از پژوهش‌هایی که اخیراً بیان شده، انتظار می‌رود افرادی که انگیزه پیشرفت بالاتری دارند، اضطراب رایانه کمتری داشته‌باشند و درنتیجه عزت‌نفس آن‌ها نیز بالا باشد (۲۸-۳۰).

با توجه به مطالبی که بیان‌شد و این نکته که در ایران کمتر پژوهشی در باره اضطراب رایانه صورت پذیرفته‌است برای رشد و اعتلای علمی در جامعه باید گام‌هایی جهت شناسایی و معرفی عوامل بازدارنده کار با رایانه برداشته شود (۳۰و۳۲). به ویژه این نقصان در مورد جانبازان و ایثارگران انقلاب اسلامی بسیار بیشتر است، بنابراین این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین جنسیت، انگیزه پیشرفت تحصیلی، عزت‌نفس با اضطراب رایانه‌ای در بین دانشجویان ایثارگر و جانباز دانشگاه‌های

[Downloaded from ijwph.ir on 2026-10-07]

شهر تهران در سال ۱۳۸۹ به منظور افزایش هرچه بیشتر پیشرفت تحصیلی و سلامت روانی این عزیزان، انجام‌گردید.

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نوع مطالعات توصیفی تحلیلی بوده که از نظر دستیابی به نتایج جنبه کاربردی دارد، جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان جانباز و ایثارگر مشغول تحصیل در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی شهر تهران بوده که رابطه اضطراب رایانه‌ای با سه متغیر؛ انگیزه پیشرفت تحصیلی، عزت‌نفس و جنسیت آنان را در سال ۱۳۸۹ مورد مطالعه قرارگرفت، به دلیل پراکندگی جامعه آماری، نمونه‌گیری خوشه‌ای و چند مرحله‌ای انجام گردید و تعداد نمونه که به صورت تصادفی انتخاب گردیدبود به کمک فرمول‌های موجود ۲۰۰ نفر در نظر گرفته‌شد، داده‌ها توسط پرسشنامه‌های جمعیتشناختی، انگیزه پیشرفت تحصیلی هرمانس، عزت‌نفس کوپر اسمیت و مقیاس درجه‌بندی اضطراب رایانه‌ای که اعتبار آن تأییدشد، جمع‌آوری‌گردید. این داده‌ها به کمک روش‌های آمار توصیفی و استنباطی تحلیل‌گردید که نتایج حاصل در بخش‌های بعدی آمده‌است.

یافته‌های پژوهش در مورد تعداد ۲۰۰ نفر از دانشجویان جانباز و ایثارگر مورد مطالعه نشان‌داد که؛ حداقل سن ۲۲ سال و حداکثر آن ۳۵ سال می‌باشد، حدود ۲,۲۳٪ دختران ۲۵ سال سن دارند و ۹,۱۸٪ پسران ۲۶ سال سن دارند، میانگین سن دختران و پسران تقریبا ۲۶ سال است، همچنین ۴,۱۸٪ از دانشجویان پسر و ۴۴٪ از دانشجویان دختر از راه شرکت در دوره‌های آموزشی، ۶,۲۹٪ از دانشجویان پسر و ۲۱٪ از دانشجویان دختر از راه دوستان، ۹,۴۶٪ از دانشجویان پسر و ۲۶٪ از دانشجویان دختر از راه خودآموزی و ۱,۵٪ از دانشجویان پسر و ۹٪ از دانشجویان دختر از راه‌های دیگر کار با رایانه را آموخته‌اند در نهایت ۴,۳۶٪ از دانشجویان از راه دوستان خود کار با رایانه را آموخته‌اند.

ملاحظه فراوانی‌ها نشان می‌دهد که ۹۹٪ دانشجویان امکان استفاده از کامپیوتر و اینترنت در دانشگاه را دارند و ۱٪ آن‌ها استفاده از کامپیوتر و اینترنت در دانشگاه را ندارند. همچنین همچنان که در جدول ۱ مشاهده می‌شود ۲۶٪ از دانشجویان بین ۳-۲ ساعت، ۵,۲۳٪ از دانشجویان بین ۵-۴ ساعت، ۳,۱۷٪ از دانشجویان بین ۷-۵ ساعت ، ۶,۶٪ از دانشجویان بین ۹-۷ ساعت و ۵,۲۶٪ از دانشجویان بالاتر از ۱۰ ساعت در طول هفته از رایانه استفاده می‌کنند.

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد متوسط ساعت استفاده از رایانه در طول هفته‌ی دانشجویان

ساعت استفاده از رایانه	جنسیت				مجموع	
	پسر		دختر			
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۲-۳	۲۷	۲۷,۶	۲۴	۲۴,۵	۵۱	۲۶
۴-۵	۱۹	۱۹,۴	۲۷	۶,۲۷	۴۶	۵,۲۳
۵-۷	۱۷	۱۷,۳	۱۷	۱۷,۳	۳۴	۳,۱۷
۷-۹	۷	۷,۱	۶	۶,۱	۱۳	۶,۶
۱۰	۲۸	۲۸,۶	۲۴	۲۴,۵	۵۲	۵,۲۶
مجموع	۹۸	۱۰۰	۹۸	۱۰۰	۱۹۶	۱۰۰

یافته‌ها

در بررسی به عمل‌آمده برای سنجش رابطه اضطراب رایانه‌ای با سه متغیر شامل انگیزه پیشرفت تحصیلی، عزت‌نفس و جنسیت مطابق جدول شماره ۳ و ۲ این یافته‌ها به دست‌آمد؛ با توجه به جدول شماره ۲ در مورد دو رابطه دو متغیر مستقل با اضطراب رایانه‌ای چنین بود که؛ بین انگیزه پیشرفت تحصیلی و اضطراب رایانه‌ای، ضریب همبستگی برابر۰,۲۶۲- و حدود اطمینان نود و پنج درصد وجوددارد همچنین بین عزت‌نفس و اضطراب رایانه با حدود اطمینان نود و پنج درصد، ضریب همبستگی ۰,۳۵۸- بود.

[Downloaded from ijwph.ir on 2026-10-07]

جدول۲: ضریب همبستگی جنسیت، عزت‌نفس و انگیزش پیشرفت تحصیلی با اضطراب رایانه

		اضطراب رایانه	جنسیت	عزت نفس	انگیزه پیشرفت تحصیلی
ضریب همبستگی	**اضطراب رایانه**	_	_	_	_
	جنسیت	-۰,۰۴۰	_	_	_
	عزت نفس	-۰,۳۸۵	۰,۲۵۷	_	_
	انگیزه پیشرفت تحصیلی	-۰,۲۶۲	۰,۰۷۱	۰,۴۹۰	_

همانطور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود ضریب همبستگی چندگانه ۰,۵۷۶-±۰,۳۵۸- است و عزت‌نفس مهمترین نقش را دارد که ضریب تعین (R^2) آن برابر ۰,۱۳ است.

جدول۳: نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به پیش‌بینی اضطراب رایانه

مدل		ضرایب غیراستاندارد		ضریب استاندارد			t	سطح اطمینان
		B	خطای استاندارد	بتا	R	R^2		
۱	ثابت	۴۷,۱۸۷	۲,۳۳۵				۲۰,۲۱۳	۰,۰۵
	عزت نفس	-۰,۵۷۶	۰,۱۰۷	-۰,۳۵۸	۰,۳۶	۰,۱۳	-۵,۳۹۰	۰,۰۵

بحث

بعد از به‌دست‌آمدن نتایج پژوهش می‌توان به این موارد اشاره‌کرد که؛ حدود ۲۶,۵٪ دانشجویان بیش از ۱۰ ساعت از رایانه استفاده می‌کنند و اعتیاد به رایانه دارند. بین انگیزه پیشرفت تحصیلی و اضطراب رایانه‌ای، ضریب همبستگی برابر ۰,۲۶۲- و حدود اطمینان نود و پنج درصد است که افزایش اضطراب رایانه باعث کاهش انگیزه پیشرفت تحصیلی می‌شود، همچنین بین عزت‌نفس و اضطراب رایانه با حدود اطمینان نود و پنج درصد، ضریب همبستگی ۰,۳۵۸- بود که نشان‌دهنده رابطه افزایش اضطراب رایانه باعث کاهش عزت است و با توجه به ضریب تعیین به دست‌آمده مشخص‌گردید که علّت ۰,۱۳ درصد کاهش عزت‌نفس به دلیل وجود اضطراب رایانه‌ای است.

براساس همین یافته‌ها؛ انگیزه پیشرفت تحصیلی با اضطراب رایانه در سطح آلفای ۰,۰۵ همبستگی منفی و معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش لواسانی (۲۰)، وال و بیساک (۳۳)، هریسون و راینر (۲۵) هماهنگ است. این یافته را می‌توان چنین تفسیرکرد ، از آنجا که اضطراب تهدیدی برای موفقیت محسوب می‌شود، بنابراین اضطراب رایانه نیز می‌تواند با اثرگذاری بر انگیزه پیشرفت تحصیلی فرد که به نوعی زمینه را برای موفقیت تحصیلی فراهم می‌کند، باعث کاهش انگیزه‌شده و موفقیت در تحصیل را تحت تاثیر قراردهد. بنابراین افرادی که دارای اضطراب بالای رایانه می‌باشند انگیزه پیشرفت تحصیلی کمتری دارند. براساس یافته‌های بدست‌آمده عزت‌نفس با اضطراب رایانه در سطح آلفای ۰,۰۵ همبستگی منفی و معناداری دارد. این یافته با نتایج پژوهش وال، بساک و وان بیک (۲۷و۳۵) هماهنگ است. این یافته را می‌توان چنین تفسیرکرد؛ با توجه به اینکه اضطراب با توانایی تمرکز و قدرت حافظه و یادگیری در ارتباط می‌باشد، باید اذعان نمود افرادی که سطوح بالایی از اضطراب رایانه را تجربه می‌کنند توانایی تمرکز و حافظه آن‌ها کمترشده و این خود موجب یادگیری ضعیف می‌گردد و زمانی که فرد احساس می‌نماید که توانایی یادگیریش کاهش‌یافته این امر زمینه را برای کاهش عزت‌نفس فراهم می‌آورد.

براساس یافته‌های بدست‌آمده از رگرسیون چندگانه در رابطه با این فرضیه می‌توان اظهارکرد که انگیزه پیشرفت تحصیلی و جنسیت رابطه دارند، ولی پس از تفکیک رابطه عزت‌نفس، رابطه آن‌ها با اضطراب رایانه ناچیز می‌شود. بنابراین با توجه به این‌که سهم این متغییرها در تبین اضطراب رایانه کم می‌باشد از معادله نهایی خارج شده و توان پیشگویی کنندگی اضطراب رایانه را ندارند. اما عزت‌نفس بیشترین رابطه منفی معنادار را با اضطراب رایانه دارد که بر اساس آن می‌توان گفت عزت‌نفس مهمترین نقش را در تبیین واریانس اضطراب رایانه دارد. وال و بیساگ (۳۵) در پژوهش خود نشان‌دادند

[Downloaded from ijwph.ir on 2026-10-07]

دانش‌آموزانی که عزت‌نفس بالایی دارند اضطراب رایانه کمتری دارند. وان‌بیک به این نتیجه رسید، دانش‌آموزانی که نمره انگیزه پیشرفت تحصیلی بالایی دارند، نمره اضطراب کمتر و عزت‌نفس بالایی دارند. آبنیکی فرد (۳۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بین عزت‌نفس، انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد. لواسانی (۲۰)، هریسون و راینر (۲۵) به این نتیجه رسیدند که انگیزه پیشرفت بهترین پیش‌بینی و بیشترین رابطه منفی و معنادار را با اضطراب رایانه دارد. نتایج پژوهش ناملو (۲۶) نشان‌داد که آموزش سطح پیشرفته دانش رایانه باعث کاهش قابل‌ملاحظه اضطراب رایانه شده و برعکس پیشرفت تحصیلی افزایش یافته‌است. این نتایج با پژوهش حاضر در مورد رابطه انگیزه پیشرفت تحصیلی و جنسیت با اضطراب رایانه همخوانی ندارد. اما در مورد عزت‌نفس و رابطه آن با اضطراب رایانه همخوانی دارد. پژوهش حاضر نشان می‌دهد که دانشجویان با عزت‌نفس بالا، اضطراب رایانه کمتری را نشان‌می‌دهند. این یافته را چنین می‌توان تفسیرکرد که دانشجویانی که عزت‌نفس بالاتری دارند بهتر می‌توانند با مشکلات مبارزه کنند و از عهده راه‌حل برآیند. همچنین آن‌ها احساس اعتماد به‌نفس، استعداد، خلاقیت و ابراز وجود می‌کنند و اغلب از لحاظ تحصیلی وضع بهتری دارند. به لحاظ سازگاری روان‌شناختی در وضعیت بهتری هستند (۳۸) اضطراب پایینی دارند (۳۹) و موفقیت خود در کار با رایانه را به توانایی و کوشش نسبت می‌دهند. اما دانشجویانی که عزت‌نفس آن‌ها پایین است به همان اندازه زیر فشار و مشکلات از پای درآمده و شکست می‌خورند و این افراد به اضطراب بالا گرایش دارند و شکست‌های خود را به مشکل بودن کار با رایانه نسبت می‌دهند.

نتیجه‌گیری

در میان سه متغیر مورد پژوهش یعنی انگیزه پیشرفت تحصیلی، عزّت‌نفس و جنسیت، عزت‌نفس دانشجویان ایثارگر و جانباز عامل تبیین‌کننده بهتر و قوی‌تری در ارتباط و پیش‌بینی اضطراب رایانه‌ای این عزیزان در دانشگاه‌های شهر تهران است و یا به عبارتی اضطراب رایانه‌ای بیشتر موجب کاهش عزْت‌نفس مثل توانایی تمرکز، قدرت حافظه می‌گردد که این موضوع می‌تواند راهنمایی مناسب برای سیاست‌گزاران و برنامه‌ریزان اجتماعی و فرهنگی کشور در جلوگیری از به وجودآمدن مشکلات تحصیلی برای دانشجویان ایثارگر و جانباز کشور و ارتقاء سطح دانش و سلامت آنان باشد

تقدیر و تشکّر

پژوهشگران در تمام مدّت طراحی، اجرا و انتشار نتایج از مساعدت و همکاری اشخاص حقیقی و حقوقی زیادی بهره‌گرفتند که در پایان بر خود لازم می‌دانیم هر چند به صورت مختصر از زحمات آنان به ویژه مسئولان و کارکنان بنیاد شهید و امور ایثارگران انقلاب اسلامی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی و آقای دکتر حسن رستگارپور استاد محترم دانشگاه تربیت معلم تهران که دلسوزانه و بدون هیچ‌گونه چشم داشتی ما را یاری نمودند، سپاسگزاری نماییم و امید است در پژوهش های آتی در خدمت ایشان بوده تا با به دست آمدن نتایج کاربردی موجب بهبود و ارتقای زندگی جانبازان محترم انقلاب اسلامی در تمام زمینه‌ها گردیم.

[Downloaded from ijwph.ir on 2026-10-07]

منابع

1. Raub, A C. "Correlates in computer anxiety in college students" Unpublished doctoral dissertation, University of Pennsylvania, Philadelphia, 2004, 105-106.
2. Smith M N & Kotrlik, J W. "Computer anxiety among extension agents", Journal of Extension ،2005, 28 (4), 62-65.
3. Doronina، O V. "Fear of computers; its nature prevention and cure", Russian Social Review، 2003, 36 (4) ،79-89.
4. Dyck، J L, Gee، N R & Smether, J A. "The changing construct of computer anxiety for younger and older adults", Computers in Human Behavior، 2006, 14 (1) 66-77.
5. Beckers, J & Schmidt, H. "The Structure of computer anxiety: A six-factor model" .Computers in Human Behavior، 2008, 17 (1) ،35-49.
6. Schottenbauera, M A, Rodriguez, C R.& Diane, B G. "Computers, anxiety and gender: an analysis of reactions to the Y2K computer problem", Computers in Human Behavior, 2009, 20(2), 67–83.
7. Todman, J & Day ،K. "Computer anxiety: the role of psychological gender", Computers in Human Behavior, 2006, 14(2), 337-348.
8. Christopherson, K M. & Weatherly, J N. "The effect of visual complexity when playing a slot-machine simulation: the role of computer experience computer anxiety and optimism", Computers in Human Behavior, 2003, 10(3), 369-376.
9. Mcilroy، D, Sadler، C & Boojawon, N. "Computer phobia and computer self-efficacy: their association with undergraduates. Use of university computer facilities", Computers in Human Behavior, 2010, 78(3), 179-183.
10. Chua, S L; Chen, D T & Wong, A L. "Computer anxiety and its correlaters: Meta – analysis", Computers in Human Behavior, 2001, 15 (5), 609-623.
11. Glass، C R. & Knight, L A. "Cognitive factors in computer anxiety", Cognitive Therapy and Research, 2004, 12 (4) ،351-366.
12. Jay, T B. "Computers and Psychology", Journal of Educational Technology Systems, 2006, 21(3) ،22-25.
13. Meier، S T. "Computer aversion", Computers in Human Behavior، 2006, 14(2), 171-179.
14. Okebukola، P A, ،Sumampouw، W & Jegede ،O J. "The experience factor in computer anxiety and interest", Journal of Educational Technology Systems, 2005, 20(2) ،221-229.
15. Seif, A A. "Psychology and Training", Journal of Viraiesh, Tehran, 2005, 6(2), 25- 28.
16. Homan, HA & Askari, A. "Standards of psychology and motivation tests", Journal of psychology researches, Tehran, 2003, 6(2), 22-25.
17. Poop, W, Alice, M & Mchale، M S. "self esteem enhancement ،with children and adolescents", New York Peramon Press, 2009, 205- 210.
18. Bibangard, E. " Computer phobia: their association with undergraduates. Use of university computers", Journal of Olia and Morabian, Tehran, 2007, 3(2), 31- 33.
19. Lavasani. M Gh. "Survey of relation between Computers and Psychology in students", Journal of psychology and train sciences, Tehran, 2006, 9(3), 133- 135.
20. Lavasani. M Gh. "Relation between Computers and Psychology in students of Tehran university", Journal of psychology and train sciences, Tehran, 2008, 11(1), 33- 36.
21. Rosen, L D, Sears, D C & Weil، M M. "Computer phobia. Behavior Research Methods", Instruments and Computers, 2007, 19(2)،167–179.
22. Shahrarai, M. "Motivation of improvement in women", Journal of Social and Psychology sciences, Shiraz, 2006, 11(2). 123- 142.
23. Rosen, L D & Maguire، P. "Myths and realities of computer phobia: A meta– analysis", Anxiety Research, 2009, 11(3), 177- 191.
24. Porsina, M. " The psychological impact of technology from a global perspective: a study of technological sophistication and technophobia in university students in Tehran", M Sc theses, Trbiat Moalem University, Tehran, 2008, 55.
25. Harrison, A. W & Rainer, R K. "An examination of the factor structures and concurrent validities for the computer attitudes scale, the computer anxiety rating scale, and the computer self-efficacy scale", Educational and Psychological Measurement, 2008, 25(5), 735–745.
26. Namlu, A. "The effect of learning strategy on computer anxiety", Computers in Human Behavior, 2009, 19(1), 565–578.
27. Ghasemi Pirbaloti, M." Effecte of psychological impact in technology from a global perspective: a study of technological sophistication and technophobia in university students in Tehran", M Sc theses, Tehran University, Tehran, 2007, 185.
28. Heinssen, R K, Glass، C R & Knight, L A. "Assessing computer anxiety: development and validation of the computer anxiety rating scale", Computers in Human Behavior, 2007, 15(6), 49–59.
29. Trokzadeh, G & Angulo, I. E. "The concept and correlated of computer anxiety", Behavior and Information Technology, 2003, 11(2), 99 - 108.
30. Brosnan, M J. "The impact of psychological gender ،gender related perceptions ،significant others and the introducer of technology up on

[Downloaded from ijwph.ir on 2026-10-07]

computer anxiety in students", Journal of Educational Computing Research, 2009, 12 (2)، 147-158.
31. Levin، T & Gordon، C. "Effect of gender and computer experience on attitudes toward computers', Journal of Educational Computing Research, 2000, 5(1)، 69–88.
32. Laguna، K & Babcock، R L. "Computer anxiety in young and older adults: implications for human–computer interactions in older populations", Computers in Human Behavior, 2005, 13(3)، 317–326.
33. Weil, M M & Rosen, L D. "The psychological impact of technology from a global perspective: a study of technological sophistication and technophobia in university students from twenty three countries", Computers in Human Behavior, 2001, 11(1)، 95–133.
34. Todman, J. "Computers & Education in students", Computers in Human Behavior, 2007, 15(5), 27-35.
35. Wahl, M & Besag, F. "Gender, attribution and math performance", Research Association, 2005, 67th San Francisco ، CA, 16 –20.
36. Naderi, F. "Survey of Relation between Computer Anxiety with Gender Students in Ahvaz", M Sc these, Islamic Azad University, Tehran, 2009, 130- 132.
37. Abniki, Z. "Survey of Relation between Computer Anxiety with Self Esteem of Students in Tehran", M Sc these, Alame Tabatabai University, Tehran, 2006, 150- 152.
38. Salehi, J. "Effect of Computer Anxiety on Academic Achievement in Students in Tehran", M Sc these, Trbiat Modares University, Tehran, 2008, 150- 154.

[Downloaded from ijwph.ir on 2026-10-07]